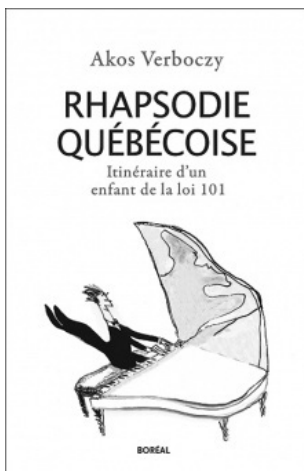

PÁL-KOVÁCS RAMONA

Ahonnán nincs visszaút, avagy a québecivé válás módozatairól

AKOS VERBOCZY: RHAPSODIE QUÉBÉCOISE:
ITINÉRAIRE D'UN ENFANT DE LA LOI 101

**Editions du Boréal
Montreal, 2016,
240 oldal, 24.95 \$**

Kanada 2017-ben lett 150 éves. Egy meglehetősen fiatal országról van szó, alig 85 évnyi¹ gyakorlati és 35 évnyi² tényleges függetlenséggel a háta mögött. És mint megannyi szárnyait próbálgató fiatal felnőtt, vígan feledkezik meg gyermekkori félelmeiről, hogy a nagy öregek között végre őt is felnőttként kezeljék. Ezekről a gyermekkori traumáktól azonban nem könnyű megszabadulni, skizofréniában szenvedő betegünk egyszerre beszél az angolt és a franciát; a benne rejlő két eltérő identitás gyakran találkozik ugyan egymással, néha kommunikálnak is, de legtöbbször mégis inkább csak egymástól független, különböző világokban élnek mindennapjaikat.

A nyelvét, identitását és kultúráját foggal-körömmel, néhol túlzott francizálással védő Québec tartomány ellenállása az egységes (értsd angolszász) szövetségi Kanadával szemben az 1982-es alkotmányi törvény el nem fogadásában csúcsosodott ki, amely konfliktus mind a mai napig megoldatlanul maradt.³ És éppen ezért nem meglepő, hogy a tartomány számára nem annyira Kanada 150 éve a fontos, mint a „nagy” múlt letéteményeseként, saját metropoliszának, Montreal 375. születésnapjának a megünneplése. Québec közel 400 éves történelme és nyelvileg többé-kevésbé egységes demográfája a nemzetállamokéhoz hasonló, talán ezért is esik nehezére elviselni egy nála sokkal fiatalabb szövetség béklyóit. A '70-es, '80-as években látszik ez a politikai szembenállás

¹ Az 1931-es westminsteri statútum óta.

² Az 1982-es alkotmányi törvény óta.

³ Le statut politique et constitutionnel du Québec: historique et évolution, Gouvernement du Québec, 1999.

kicsúcsosodni: eredménye a 101-es nyelvi törvény, amely kijelenti, hogy Québec hivatalos nyelve ezentúl kizárólag a francia lesz, és amely éppen ezért előírja az újonnan érkezett gyerekek számára a beilleszkedés nyelvét, no, nem az oly sok bevándorló által kedvelt és praktikusabbnak tartott angolt, hanem a tartomány többségének nyelvét képező franciát.

Ebbe a politikai kontextusba illeszkedik bele Akos Verboczy 2016-ban megjelent könyve, a *Québeci rapszódia, A 101-es törvény egy gyermekének története*⁴. A 101-es törvény gyermekeinek azt a generációt hívják (a 101-es generáció), akik a törvény 1977-es beiktatása óta francia nyelvű iskolákba kényszerültek beiratkozni, és éppen ezért nem az angol, hanem javarészt a francia kultúrába integrálódtak. Akos Verboczy is ehhez a generációhoz tartozik, könyvében elmeséli saját identitásformáló pályáját megérkezésétől egészen a könyv megírásának pillanatáig.

A könyv három nagy részre osztható az utazás motívuma köré rendeződve (megérkezés, útkeresés, továbbindulás)⁵, ezekben helyezi el rövidke, néhány oldalas anekdotikus történeteit. A laza szálakkal egymáshoz fűződő fejezetekben meséli el a szerző, hogyan került ki a szükségszerű kanadaivá válást, amely megannyi bevándorló számára nyújt átmeneti megnyugvást, és talált Québec tartományának kultúrájában és lakóiban új identitásának alappilléreire. Egy bevándorló québecivé válásának folyamatáról olvashatunk a könyv lapjain, úgy, hogy közben nem szűnik meg magyarnak lenni, csak éppen a hangsúlyos idő- és térbeli pontok tolódtak el az új haza irányába. Ez a folyamat azonban semmiképpen sem befejezett, az életút szempontjából nem annyira a kiinduló- és végpont a fontosak (melyek csak nagyvonalú támpontjai a tájékozódásnak), mint maga az útonlevés, a változás, a leendés.

Magyarország mint hajdanvolt otthon lassanként elhomályosul, hogy átadja helyét az új hazának, már csak az emlékezetben megkövesült képe marad, változatlanul, miközben ő maga egy percre sem állt meg, továbbhőmpölygött a történelem sodrásában, ezáltal egyre nagyobb szakadékot létrehozva az emlékezetben rögzült fényképe és önmaga között. Manapság olybá tűnnék, hogy a bevándorló számára könnyű kapcsolatban maradni régi hazájával és annak lakóival, de míg kezdetben még ezer szállal kötődik hozzá (miközben új hazájában az új szálak még csak éppen szövődnek), addig ezek a szálak az évek során mégis csak elvékonyodnak, relevanciájukat veszítik, s gyakran el is szakadnak, néhány erős, a gyermekkorhoz és a családhoz kötődő, zsinag kivételével. Az új földre való megérkezés pillanatától ketyeg az óra, a régi identitás szavatossági ideje rohamléptekkel közeledik, s így a bevándorlónak (ha csak nem dönt úgy, hogy lejárt szavatosságú identitásával téren és időn, társadalmon és kultúrán kívülre helyezi magát) döntenie kell arról, hogy kikhez akar ezentúl tartozni: a többség (jelen esetben a québeci) vagy a kisebbség (itt éppen a montreali magyar kisebbség) identitásával azonosul-e, vagy éppenséggel egy harmadik utat választva, a világpolgár semmitmondó ideológiájában vagy a kanadaiság multikulturális illúzióiban keres menedéket.

Akos Verboczy az első utat választja, és könyvének harmadik egységében többek között az újonnan érkezettek szerepét ecsetelgeti Québec tartomány jövőjének formálásában. Le-

⁴ Eredeti címén: *Rhapsodie québécoise: itinéraire d'un enfant de la loi 101*.

Akos Verboczy 1975-ben született Budapesten. 1986-ban érkezett családjával Montrealba, ahol mind a mai napig él és dolgozik. 2012 és 2014 között a bevándorlási és multikulturális ügyekért, valamint a Francia Nyelv Chartájáért (azaz a 101-es törvényért) felelős miniszterasszony politikai tanácsadójaként dolgozott.

⁵ "Commencer par arriver", „Trouver son chemin” és „Arriver á ce qui commence”.

vetközi kisebbségi komplexusait, hogy immár teljes jogú québeciként vegyen részt adoptált hazája politikai és társadalmi életében és mindennapjaiban. Véleménye, noha csak egy a sok közül, annál is inkább tűnik relevánsnak, mivel őt nem fenyelezi a politikai korrektségnek a helyeket megbénító ígája, bátran nyilatkozik mint hajdani immigráns a bevándorlók helyzetéről és kötelességeiről Québec társadalmán belül.

Ahogy haladunk előre a szövegben, úgy helyeződik át a hangsúly a könyv első soraiban megjelenő „én”-ről a kollektív „mi”-re: ezt a változást talán a szöveget keretező két fejezet, a felütésben szereplő „Honnan jöttem?” és a lezárásul szolgáló „Hová megyünk?”, közti szemléletváltás illusztrálja a legjobban. A *Québeci rapszódia* tehát erre a finom szemléletváltásra fűzi fel gondolatmenetét, és válik így személyes történetmesélésből politikai röpirattá. Nem tud nem politikai lenni, hiszen főszereplője is akarva-akaratlanul részt vesz Québec politikai és társadalmi életében – amelyben a nyelv kritikus szerepet vállal –, ezáltal válik egyéni vallo-másból politikai véleménynyilvánítássá: egy független Québecben a bevándorlóknak ugyanúgy megvan a helye, mint a helyi lakosoknak. De ehhez szerzőnk szerint az kell, hogy Québec tartomány bátran vállalja fel, hogy ki is valójában, és ne meneküljön többé egy multikulturális Kanada ideológiájának szoknyája alá, ahogyan azt az utóbbi években teszi.

